

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА НАПН УКРАЇНИ

Освітньо-наукова програма

підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому рівні вищої освіти у галузі 01 «Освіта / педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» «Педагогічна освіта і освіта дорослих в Україні і зарубіжжі» / «Pedagogical and Adult Education in Ukraine and Worldwide»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни «Наукова фахова іноземна мова (німецька)»

Викладач Марусинець Маріанна Михайлівна – кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих

Профіль викладача <http://ipood.com.ua/data/Portfolio/Marusynets.pdf>

Контактний телефон +380955772517

E-mail: marusynetsm@ukr.net

Сторінка дисципліни <http://ipood.com.ua/phd-011/>

Консультації очні понеділок та четвер з 14.00 до 15.00

Онлайн-консультації за попередньою домовленістю Viber (+380955772517) в робочі дні з 9.30 до 17.30

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Наукова фахова іноземна мова» (німецька) призначена для здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі 01 «Освіта, педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки». У результаті вивчення навчальної дисципліни аспіранти оволодівають знаннями про знань базових категорій, мовних засобів наукового тексту, володіння основами майстерності усного наукового виступу, уміннями вибору відповідних засобів наукового стилю для усної і писемної презентації результатів дослідницьких пошуків у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих німецькою мовою, спрямованість на спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю з використанням мовних засобів наукового стилю.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни є розвиток загально-лінгвістичної підготовки докторантів, поглиблення їх знань щодо сучасних вимог до написання наукових проектів англійською мовою і удосконалення умінь та навичок із писемного англійського мовлення в академічній сфері спілкування. Питання, які розглядаються у курсі, сприятимуть підвищенню інтересу здобувачів до дослідницької роботи і залученню їх до написання наукових проектів німецькою мовою.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Наукова фахова мова» (німецька) є формування наступних компетентностей: володіти загальними компетентностями:

Загальні компетентності:

- **комунікація.** Здатність спілкуватися результативно в усній та письмовій формах у фаховому і нефаховому середовищі. Уміння міжособистісної взаємодії у контексті організації командної роботи, представлення результатів власної діяльності через різні інформаційні ресурси (ЗК.4);

- **здатність до рефлексії.** Здатність допомагати іншим у процесі викладацької діяльності, через наставництво, у ході організації і участі у проектній діяльності, командній роботі під час семінарських, практичних занять (ЗК.5);

- **здатність працювати етично.** Здатність до реалізації етичних норм у науково-дослідницькій і викладацькій діяльності, що сприяє розвитку загальної культури й соціалізації особистості, дотриманню етичних цінностей (ЗК.6);

- **ціннісні орієнтири.** Уміння цінувати та поважати мультикультурність. Здатність діяти на засадах соціальної відповідальності і з дотриманням свідомої громадянської позиції (ЗК.8);

Фахові компетентності:

- **вільна фахова комунікація французькою мовою** на будь-якому рівні у сфері діяльності та суміжних галузях. Здатність правильно вибрати стиль академічного писемного мовлення, оперувати орфографічними, пунктуаційними, стилістичними, лексичними та граматичними нормами писемного та усного мовлення, вибудовувати логічну структуру, композиційну побудову і формат наукового проекту відповідно до сучасних вимог наукового дискурсу; ефективно застосовувати знання, уміння і навички у формулюванні цілей, завдань, наукових гіпотез, висновків наукових досліджень іноземною мовою, здатність правильно розуміти і використовувати мовленнєвий акт у розгортанні дискурсу у мові оригіналу і мові перекладу, Володіння діалогічним мовленням у ситуаціях наукового, професійного та побутового спілкування відповідно до обраного фаху. Вміти читати оригінальну наукову літературу за спеціальністю. Опіраючись на вивчений граматичний і лексичний матеріал, країнознавчі і професійні знання і навички мовленнєвої та контекстуальної інтуїції (ФК.2);

- **готовність до генерації власних ідей щодо наукових інновацій;** здатність до побудови шляхів і способів створення нового наукового продукту, творчого підходу до розв'язання обраної наукової проблеми за результатами опертя на методологію філософського і загальнонаукового рівнів. Готовність до розробки змісту, технологій і окремих методик забезпечення функціонування певних складників системи неперервної національної освіти у вимірах конкретно-наукового методологічного розгляду (ФК.4);

- **здатність використовувати інформаційні ресурси** в галузі сучасних інформаційних технологій для вирішення експериментальних і практичних завдань; здатність застосовувати знання про сучасні досягнення в предметній сфері для вирішення локальних та глобальних завдань сучасного освітньо-інформаційного простору (ФК.5);

- **здатність до використання прийомів педагогічної майстерності,** прийомів вербальної та невербальної комунікації; вміння вибудовувати педагогічну взаємодію на засадах співробітництва та партнерства; володіння технікою налаштування на педагогічну діяльність та технікою керування психічним самопочуттям; здатність до активного слухання; оволодіння прийомами та методами цілеспрямованого професійного вдосконалення (ФК.11);

Форми і методи діагностики успішності навчання: практикуми, дослідницькі завдання, стилістичний аналіз тексту, діалогічні практикуми, презентація доповідей, написання текстів різних наукових жанрів німецькою мовою.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Викладання курсу «Наукова фахова мова» (німецька) передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі як комп'ютерна графіка, аудіо та відео, інтерактивні елементи, онлайн консультування і т.п. В основі освітнього процесу лежить методологія практичного застосування отриманих мовних компетентностей у практиці роботи педагогів дисципліни на основі роз'яснення мовних методологічних принципів у практиці їхнього застосування у педагогічному процесі як основи методики освітнього процесу.

Під час сесії формат очний (*offline / Face to face*), у міжсесійний період - дистанційний (*online*). Форми роботи — групова, парна, індивідуальна, робота у малих групах. У навчальному процесі рекомендовано використовувати різні засоби та носії інформації: аудіо касети, компакт диски; - фільми, відеозаписи; - Інтернет ресурси; - газетні, журнальні статті.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання дисципліни «Наукова фахова мова» (німецька) можна вважати успішними за умови досягнення **предметних результатів:**

- здатність використовувати знання про стратегії перекладу, теорії та методів перекладу наукових текстів та володіння практичними вміннями презентації наукових досліджень у вітчизняному і міжнародному науково-освітньому середовищі фаховою іноземною (німецькою) мовою **(ПР 3)**.
- здатність проектувати власне професійне сходження у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих **(ПР. 19)**.

Курс «Наукова фахова німецька мова» має забезпечити компетентне застосування отриманих знань, умінь та навичок у педагогічній практиці та у перспективних наукових дослідженнях: орієнтуватися в інформаційних та Internet-джерелах з питань освіти та науки закордоном, працювати зі зарубіжними бібліотечними фондами, критично ставитись до отриманої інформації, оцінювати вплив суспільно-політичних, суспільно-економічних, науково-технічних та культурно-історичних чинників на розвиток освіти та науки європейського регіону в цілому та України зокрема та проектувати і застосовувати принципи наукової самоорганізації, власного дослідницького стилю.

У процесі засвоєння дисципліни здобувач має набути таких соціальних навичок (soft-skills):

1. Уміння вирішувати складні проблеми.
2. Контекстне мислення – уміння обробляти головні дані, виокремлюючи їх з масиву загальної інформації.
3. Уміння налагоджувати міжособистісні контакти – навички ефективної комунікації, ефективного слухання, ведення переговорів, емоційний інтелект.
4. Уміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін.

ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Загальний обсяг – 2 модулі

Кількість годин: практичні – 20

Вид заняття	Кількість годин
практичні	20
самостійна робота	40

ОЗНАКИ ДИСЦИПЛІНИ

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна / вибіркова
1	1 курс, 1 рік	1,2	011 Освітні, педагогічні науки	2 кредити, 60 годин	2	Іспит	Нормативна

ПРЕРЕКВІЗИТИ

Ефективність вивчення дисципліни «Наукова фахова мова (німецька)» значно підвищиться, якщо здобувач зацікавлений у вивченні галузі мовної освіти, має навички самостійної роботи з дисципліни «Наукова фахова мова (німецька)» обізнаний із понятійним апаратом освітнього процесу, базовими методологічними і теоретичними засадами мовної освіти і науки, опановує навички написання наукових статей, тез, доповідей.

ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ /ОБЛАДНАННЯ

У період сесії використовується медіапроектор; мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з адміністрацією, методистом та викладачами з приводу проведення занять та консультацій.

У міжсесійний період використовуємо комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікації з адміністрацією, методистом, викладачами та підготовки (друку) рефератів і самостійних робіт.

ПОЛІТИКИ ДИСЦИПЛІНИ

Положення «Про аспірантуру і докторантуру» в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Положення «Про забезпечення якості освіти в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про політику академічної доброчесності в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про порядок реалізації права на академічну мобільність в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про оцінювання результатів навчання у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про визнання результатів неформальної освіти у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України» та ін.

Згідно з графіком	<p>1.3. Wissenschaftliche Korrespondenz. Читання наукової кореспонденції. Розуміння структурованих текстів. Perfekt mit Hilfsverben „haben“ und „sein“.</p> <p>1.4. Wissenschaftliche Publikationen. Наукові публікації. Розуміння таких частин статті, як: ключові слова тексту, анотація, вступ, результати, обговорення і висновки. Präsens der schwachen und starken Verben. Grundformen der Verben.</p>	Практичні заняття / Face to face або <i>Online</i>	Правила граматики	www.goethe.de www.dialang.org www.linguanet-europa.org	<p>Відпрацювання практичних навичок розпізнавання та декодування в науковому тексті типових для стилю наукового мовлення складних синтаксичних конструкцій, зворотів із безособовими дієслівними формами. Порядок слів в реченні. Вимоги до логіко-композиційної побудови наукової роботи. Пасивних конструкцій, багатоеlementних означень, усічених граматичних утворень, емпфатичних (інверсійних) структур, засобів вираження смислового (логічного) наголосу, модальності тощо. Завдання Підготуйте лексичні вправи (запитання, відповіді, діалоги, міні-тексти). <i>(4 години)</i></p>	6 б. 6 б.	жовтень
Згідно з графіком	<p>МОДУЛЬ II.</p> <p>2.1. Wissenschaftliche Publikationen und Berichten. Організації виступів і письмових текстів наукового дослідження. Das Modalverb.</p> <p>2.2. Vergleich einzelner Publikationen (Publikation und Abstracts von Konferenzen, eigentlich wissenschaftliche und populärwissenschaftliche Publikation). Порівняння статей і тез</p>	Практичні заняття / Face to face або <i>Online</i>	Усний і письмовий переклад. Контроль повноти й точності розуміння інформації	www.goethe.de www.dialang.org www.linguanet-europa.org	<p>Переглядове, інформативне та глибинне читання наукової інформації за фахом. Швидке ознайомлення з тематикою наукового матеріалу. Оцінка змістовій цінності інформації. Простеження розвитку теми й загальної аргументації, з'ясування головних положень змісту. Повне і точне розуміння тексту. Особливості стилю наукового мовлення, прийоми перекладацьких трансформацій та компенсацій, контекстуальних замінів, особливості відтворення</p>	6 б. 5 б.	квітень

	конференцій, власне наукових і науково-популярних статей. Infinitiv mit „zu“ und ohne „zu“.				значень інтернаціональних слів, "хибних друзів перекладача" тощо. Завдання Підготуйте тези (огляд прочитаного матеріалу). (6 години)		
Згідно з графіком	2.3. Metapher in der Sprache der Wissenschaft. Der Nachdruck und Methoden Übersetzung. Метафора у мові науки. Емфаза та способи її перекладу. Das Adjektiv. Deklination der Adjektive. 2.4. Wissenschaftlicher und Professioneller Slang. Науковий та професійний сленг. Der Imperativ.	Практичні заняття / Face to face або <i>Online</i>	Види анотацій (описова, реферативна) і рефератів (реферат-конспект, реферат-резюме, оглядовий реферат).	www.goethe.de www.dialang.org www.linguanet-europa.org	Особливості написання українською та німецькою мовами анотацій та рефератів у відповідності з існуючими стандартами. Призначення, структура та особливості мови анотації та реферату. Принципи дотримання відповідного стилю наукової роботи. Технологія оформлення наукових писемних робіт. Принципи дотримання відповідного стилю наукової роботи. Технологія оформлення наукових писемних робіт Завдання Здійсніть обговорення та аналіз описаних у тексті життєвих ситуацій (круглі столи, дискусії, альтернативний хід подій, аргументація власних думок щодо описаних ситуацій). (6 години)	5 б. 5 б.	квітень

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: творчо-пошукові завдання, індивідуальні завдання, редагування текстів, написання текстів наукового стилю, стилістичний аналіз, завдання для самостійної роботи.

Форма контролю: іспит.

Рейтинг здобувача із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою, складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається максимально 60 балів, і рейтингу з атестації (екзамен, залік) – 40 балів.

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в навчально-методичній карті. Розподіл балів між видами занять (лекції, практичні /семінарські заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і майбутнього доктора філософії на першому занятті.

Рівень знань умінь та навичок з дисципліни оцінюється за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»)

«незадовільно» - здобувач знає та частково розуміє базовий навчальний матеріал. Аспірант не орієнтується у термінології, не здатний здійснювати стилістичне, наукове редагування текстів. Потребує значного втручання викладача у підтримці процесу написання текстів різних жанрів.

«задовільно» - здобувач знає та розуміє базовий лекційний, законодавчий та навчальний матеріал. Орієнтується в понятійному апараті, може оформлювати й оприлюднювати результати аудиторної і самостійної навчальної діяльності, але переважно з підтримкою викладача .

«добре» - здобувач знає, розуміє, використовує базовий лекційний, законодавчий та навчальний матеріал, здатний аналізувати тексти різних наукових жанрів, використовує практичні уміння редагування, написання власних наукових текстів. Має незначні труднощі у створенні власних наукових текстів, презентації дослідницьких результатів на основі використання потенціалу наукової фахової мови.

«відмінно» - здобувач знає, розуміє, використовує не лише базовий, лекційний, законодавчий та навчальний матеріал; залучає для аналізу зарубіжні джерела, користується додатковими ресурсами для розвитку власної мовнокомунікативної компетентності. Написані або відредаговані ним тексти характеризуються високим рівнем стилістичного оформлення, унікальним ідеостилем з використанням потенціалу української фахової наукової мови

Згідно з Положенням «Про оцінювання результатів навчання у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України» контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, семінарських занять і має на меті перевірку рівня мовнокомунікативної компетентності. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять з дисципліни «Наукова фахова іноземна мова» (німецька) – усне опитування, виконання практичних завдань, завдань для самостійної роботи, презентація виконання індивідуального завдання та ін.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому рівні, або на окремих його завершальних етапах.

Підсумковий контроль включає залік відповідно переліку питань розроблених викладачем.

Результати поточного та підсумкового контролю визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

При визначенні рейтингу здобувача враховуються бали, які він отримує під час семінарських, практичних занять та за самостійну роботу. Бали за поточну освітню діяльність визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 12, що становить не більше 60 сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни. Бали за підсумками проведення заліку або іспиту визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 8, що становить не більше 40 балів сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни.

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Залікова робота	Сума	
Модуль I				Модуль II						Індивідуальне завдання
T1.1	T.1.2	T.1.3	T.1.4	T2.1	T2.2.	T.2.3	T.2.4.			
6	6	6	6	6	5	5	5	15	40	100

T1, T2 ... – теми модулів.

Примітка. Отримання 20 балів за індивідуальне завдання є необхідною умовою допуску здобувача до підсумкового семестрового контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ЛІТЕРАТУРА ДО ВСЬОГО КУРСУ

1. Бориско Н.Ф. Бізнес-курс німецької мови. - К.: «ВП Логос», 2009. – 350 с.
2. Бориско Н.Ф., Україна: Читаємо, говоримо, дискутуємо. - К.: «ВП Логос», 2004.– 252с.
3. Буданов С.І., Тріщ О.М. Geschäftsdeutsch. Ділова німецька мова. – Харків: Торсінг Плюс, 2006. – 112 с.
4. Гвоздяк - Фріманська О.М., Біров І.Й. Довідник з граматики німецької мови: Посібник для студентів. – Ужгород: Закарпаття, 2000. – 221 с.
5. Гольштейн И.П., Щеглова Т.Я. Deutsch: Практический курс немецкого языка для университетов. – М.: Лист Нью, 2003. – 459 с.
6. Деловая переписка на немецком и русском языках: Geschäftsbriefe Deutsch und Russisch. – М.: Симон-Пресс, 2004. – 336 с.
7. Драб Н.Л., Скринька С., Стаброс С. Практична граматика німецької мови: Посібник для студентів вищих навчальних закладів та учнів старших класів спеціалізованих шкіл. – Вінниця: Нова книга, 2007. – 280 с.
8. Зав'ялова В.М., Ильина Л.В. Практичний курс немецкого языка. – М.: ЧеРО, 2004. – 348 с.
9. Кудіна О.Ф. Читаємо німецькою мовою. – К.: Освіта, 1995. – 159 с.
10. Камянова Т. Deutsch: Учебник немецкого языка. – М.: Славянский дом книги, 2003.
11. Марусинець М.М. Модальні частки в семантико-синтаксичній структурі речення (на матеріалі української та німецької мов) / М.М. Марусинець // Вісник Прикарпатського національного університету. Філологія .- Випуск-36-37.Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського нац.унів.,2012. – С. 106-111
12. Марусинець М.М. Функции модальных частиц: когнитивно-прагматический аспект / М.М. Марусинець //Лингвистика XXI века: к 65-летию юбилею проф. В. А. Масловой : сб. науч. ст. – М. : ФЛИНТА ; Наука, 2013. – Вып. 3. – С. 519–524. (Сер. “Концептуальный и лингвальный миры”).
13. Марусинець М.М. Модальні частки української, німецької та угорської мов як засоби посилення релевантності висловлення/ М.М. Марусинець // Записки з романо-германської філології Одеського нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова, Одеса. – 2014. – Вип. 1 (32). – С. 122–127.
14. Марусинець М.М. Дискусійні питання семантики модальних часток (на матеріалі української, німецької, угорської мов) / М.М. Марусинець //Наукові записки. Національний університет “Острозька академія”. Сер. “Філологічна” : зб. наук. пр. / [уклад: В. В. Максимчук, З. В. Столяр, Х. М. Федорич]. – Острог: Вид-во Нац. ун-ту “Острозька академія”, 2014. – Вип. 50. – С. 80–83.
15. Марусинець М.М. Методологічне підґрунтя дослідження модальних часток української, німецької, угорської мов / М.М. Марусинець // Studia methodologica. – Вип. 39. – Тернопіль : РВВ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. – С. 77–83.
16. Марусинець М.М. Модальні частки української мови: діагностичний та дидактичний контекст / М.М. Марусинець // Мова:науково-теоретичний часопис з мовознавства. – Одеса: Астропринт, 2014. – № 21. – С. 192–195.
17. Михайлова О.Э, Шенделье Е.И. Справочник по грамматике немецкого языка. – Минск: Сказ, 1995. – 272 с.
18. Сергеева Л. Німецька мова: Завдання та тексти. – К.: Генеза, 1992. – 87 с.
19. Ulrich, A. Einheit im Sinne Humboldts: Englisch als Sprache der Hochschullehre hat mehr Vorteile als Nachteile. // Die Zeit, <http://www.zeit.de/1998/53/199853.c-englisch.xml> (07.03.2008)
20. Glück, H. Deutsch als Wissenschaftssprache: Sprachfreies Denken gibt es nicht. 2008, <http://www.faz.net/s/Rub> (28.05.2008)
21. Hasman, M. A. The Role of English in the 21st Century. // The English Teaching Forum, vol. 38/2000, pp. 2-5.
22. Körfgen, E. Man sprach Deutsch. 2005, <http://www.sprachkreis-deutsch.ch/index-> (21.04.2008)
23. Trabant, J. Umzug ins Englische: Über die Globalisierung des Englischen in den Wissenschaften. 2000, S. 108-126, <http://www.fu-berlin.de/phn> (27.05.2008)
24. Zimmer, D. E. Warum Deutsch als Wissenschaftssprache ausstirbt. // Die Zeit, <http://www.zeit.de/1996/30/deutsch.txt.19960719.xml> (22.05.2008) [7] <http://de.wikipedia.org/wiki/Wissenschaftssprache> (05.03.2008)

ДОДАТКОВА

1. Архипкина Г.Д., Завгородная Г.С., Сарычева Г.П. Деловая корреспонденция на немецком языке. Geschäftskorrespondenz. – М.: Инфра-М, 2011. – 191 с.
2. Бочко Г., Кудіна О. Deutsch für Studienbewerber: Німецька мова для старшокласників та абітурієнтів. – К.: Фенікс, 2000. - 365 с.
3. Бочко Г.П. Українсько-німецький розмовник. - К.: Освіта, 1994. – 224 с.
4. Васильева М.М. Миразбекова Н.Н. Сидельникова Е.М. Немецкий язык для студентов- экономистов: Учебник для вузов. – М.: 2009.
5. Татаринов В.А. Ясененко И.П. Учебник немецкого языка. – М.: Московский лицей, 2004.
6. Bausch K., Christ H., Krumm H. Interkulturelles Lernen im Fremdsprachenunterricht. – Tübingen: Günter Narr Verlag, 1994. – 228 S.
7. Der Spiegel. – №4. – Januar, 2005.
8. Der Spiegel. – №20. – Mai, 2004.
9. Der Spiegel. – №11. – Februar, 2005.
10. Duden. Grammatik der deutschen Gegenwartssprache. Mannheim, 1995. – 546 S.
11. Duden. Deutsches Universalwörterbuch. - Mannheim, Wien, Zürich: Dudenverlag, 1989. – 752 S.
12. Erdmenger M. Landeskunde im Fremdsprachenunterricht. – Berlin: Max Hueber-Verlag, 1996. – 146 S.
13. Heyd G. Aufbauwissen für den Fremdsprachenunterricht (DaF): ein Arbeitsbuch.– Tübingen: Gunter Narr Verlag, 1997. – 218 S.
14. Langenscheidt. Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache. – Berlin, München: Langenscheidt KG, 2003. – 1254 S.

ПЕРІОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

1. Освіта України
2. Педагогічна газета.
3. Порівняльна професійна педагогіка
4. Мистецтво перекладу та теорія інтерпретації
5. Порівняльна типологія німецької та української мови

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Бібліотека Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні – Режим доступу : <http://www.inmo.org.ua/library.html>
3. Київський національний лінгвістичний університет – Режим доступу : <http://www.knlu.edu.ua/>
4. Лінгвістичний міжфакультетський музей Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Затверджено рішенням вченої ради Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (протокол №9 від 30.09.2020 р.).